

VICTOR ȚVIRCUN - PEDAGOG, CERCETĂTOR ȘI OM DE STAT

Aureli TVERDOHLEB

ABSTRACT

This article is dedicated to a prominent person from the teaching staff of the State Pedagogical University "Ion Creangă" from Chisinau - doctor habilitat in pedagogy, doctor habilitat in history, university professor, ambassador Victor Tsvircun. The material given is a brief biographical sketch of his reign, which activated throughout this institution of higher education all steps from the laboratory of the history department to the university professor. Regardless of what state functions he did not fulfill, be in the position of plenipotentiary ambassador of the Republic of Moldova in Turkey and in the countries of the Near East, be in the position of minister of education, he permanently maintained and maintained the connection with the university. At present, working within the Ministry of Foreign Affairs and European Integration, the man continues his collaboration, being scientific leader in three doctoral theses.

Keywords: *Victor Tsvircun, the Republic of Moldova, the State Pedagogical University "Ion Creangă" from Chisinau, ambassador, minister of education, professor.*

Vom încerca o prezentare a biografiei domnului Victor Țvircun, care ar familiariza casta pedagogilor cu date din viața uneia din cele mai creative și prospere personalități în domeniul cercetării istoriei, dar și al pedagogiei, autor al unui număr impunător de studii în domeniile nominalizate. Mai putem completa calitățile sale precum: prieten devotat, om de o cumsecădenie deosebită, onestitate, corectitudine etc.

Victor Țvircun s-a născut la 18 octombrie 1955, într-o familie de muncitori din Chișinău, fiind în „cea de-a noua generație de chișinăuieni”¹. Cartierul

¹ Interviu cu V. Țvircun, 1 noiembrie, 2019.

Malina Mică i-a fost locul de copilărie, aici îi locuiau toate rudele, perioadă de care își amintește cu drag. În anul 1963 a fost înscris ca elev la școala medie nr. 18 din municipiul Chișinău, pe care o absolvă în 1973². Sub impresia lecțiilor profesorului de istorie Haselev Ilia și după frecventarea din clasa a VII-a a cercului „Tinerilor arheologi” de pe lângă Muzeul de Arheologie al Academiei de Științe a RSSM³, s-a conturat alegerea viitorului lui V. Țvircun. Din școală a plecat cu convingerea fermă de a deveni istoric. După un an de muncă la Combinatul de Piele din Chișinău, în anul 1974, a fost înmatriculat la Facultatea de Istorie și Drept a Universității de Stat din Moldova, secția învățământ cu frecvență redusă, deoarece era necesar să muncească pentru a-și asigura viața. După absolvirea cu mențiune⁴ a facultății nominalizate, i-a fost conferit calificativul de „istoric, profesor de istorie și științe sociale”. Concomitent, pe toată perioada studiilor, a muncit în calitate de laborant la Catedra de istorie a URSS⁵. Începând cu anul 1980, ține prelegeri la cursul de istorie a URSS (perioada contemporană) la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău⁶. Mediul științific de la universitate l-a influențat în activitatea de mai departe. Încă de pe băncile universității, a acordat o atenție sporită muncii de cercetare, avându-i ca mentori pe prof. V. Cozma, prof. A. Repida, prof. A. Lisețki, prof. E. Podgradskaia, prof. A. Mirkind, conf. Vl. Potlog și mulți alții.

Dorința de a împărtăși cunoștințele acumulate tinerilor generații l-a determinat să se transfere la IPS „Ion Creangă” din Chișinău, unde i-au fost create condiții mai favorabile pentru creșterea profesională. Inițial, prin Ordinul 184A⁷, a fost numit în calitate de laborant superior la Catedra de istorie a URSS, din 4 noiembrie 1981.

La ședința Catedrei istoria URSS din 24 iulie 1982, apreciindu-se rezultatele muncii laborantului superior V. Țvircun, s-a recomandat candidatura acestuia la Consiliul Științific al IPS „Ion Creangă” din Chișinău pentru promovarea prin concurs la suplinirea postului vacant de asistent la Catedra istoria URSS⁸. Prin decizia Consiliului Științific al IPS „Ion Creangă” din Chișinău din 30 august 1982⁹, V. Țvircun a fost ales în calitate de asistent la Catedra istoria URSS, fapt confirmat prin Ordinul 22A¹⁰, din 3 septembrie 1982, emis de rector. Carac-

² Dosarul personal al profesorului V. Țvircun. Arhiva UPS „Ion Creangă” din Chișinău, p. 4.

³ Ионко, Майя, Государственник, учёный, дипломат, педагог. În: „Dialogul civilizațiilor. Interferențe istorice și culturale”. Culegere de articole. Chișinău, 2015.

⁴ Diploma cu mențiune, Seria `Я` nr. 254930. Dosarul personal al profesorului V. Țvircun. Arhiva UPS „Ion Creangă” din Chișinău, p. 5.

⁵ Dosarul personal al profesorului V. Țvircun. Arhiva UPS „Ion Creangă” din Chișinău, p. 4.

⁶ Ibidem.

⁷ Dosarul personal al profesorului V. Țvircun. Arhiva UPS „Ion Creangă” din Chișinău, p. 6.

⁸ Ibidem, p. 9.

⁹ Ibidem, p. 8.

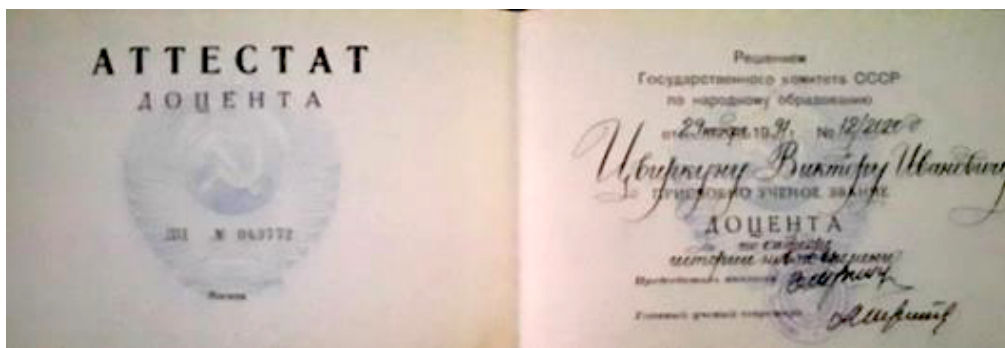
¹⁰ Ibidem, p. 7.

teristica-recomandare pentru participare la concurs menționează munca tenace, serioasă asupra disertației, un material vast colectat la tema studiată, fiind practic pregătite cinci-șase coli de autor la teză, un gust sporit pentru munca științifică¹¹.

Un rezultat al aptitudinilor și abilităților pentru munca științifică a fost înmatricularea lui V. Țvircun în noiembrie 1984 la aspirantura Universității de Stat din Chișinău, fapt confirmat prin Ordinul 194-A¹², emis de rectorul IPS „Ion Creangă” din Chișinău, în baza Ordinului 272-LP¹³, emis de rectorul Universității de Stat din Chișinău.

Susținerea cu succes a tezei de doctor cu tema „Formațiunile militare moldovenești în armata rusă în prima jumătate a sec. al XVIII-lea” la Universitatea de Stat „I. Mecinikov” din Odesa a determinat administrația IPS „Ion Creangă” din Chișinău la promovarea pe scară profesională a dlui Victor Țvircun, ales în calitate de lector superior din noiembrie 1988, fapt confirmat prin Ordinul 204-A¹⁴, emis de rector, din 17 noiembrie al aceluiași an.

Anunțul publicat în ziarul „Chișinăul de seară” din 1 februarie 1990¹⁵ despre posturile vacante de conferențiar universitar la IPS „Ion Creangă” din Chișinău i-a permis dlui V. Țvircun, participarea la acest concurs și obținerea l în martie 1990 a acestei funcții, ceea ce se confirmă prin Ordinul 52-A, emis de rector la 30 martie 1990. Titlul de conferențiar i-a fost confirmat prin Diplomă IT nr. 043772, eliberată prin Hotărârea Comitetului de Stat al URSS pentru Învățământul Public din 29 noiembrie 1991¹⁶.

Obținerea independenței naționale a deschis noi posibilități pentru cetățenii Republicii Moldova. De aceste posibilități a beneficiat și V. Țvircun, când a fost invitat, alături de alți profesori ai Facultății de Istorie și Pedagogie a UPS

¹¹ Ibidem, p. 10.

¹² Ibidem, p. 15.

¹³ Ibidem, p. 17.

¹⁴ Dosarul personal al profesorului V. Țvircun. Arhiva UPS „Ion Creangă” din Chișinău, p. 21.

¹⁵ Ibidem, p. 54.

¹⁶ Ibidem, p. 70.

„Ion Creangă” din Chișinău, să activeze la Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova. Angajarea lui la MAE în funcția de director-adjunct al Direcției Generale Europa și America de Nord a avut loc la 23 septembrie 1993. Ulterior, prin Ordinul 43-A din 18 martie 1994¹⁷, V. Țvircun a fost eliberat din funcția ocupată la IPS „Ion Creangă” din Chișinău, fiind angajat prin cumul la Catedra de istorie nouă și contemporană.

După perioada de acomodare la MAE și câteva stagii de formare diplomatică, conform deciziei Ministrului Afacerilor Externe, în luna octombrie 1995 este numit în funcția de consilier la Ambasada Republicii Moldova în Turcia. Poziția a doua în statele ambasadei nu i-a permis desfășurarea unei activități științifice mai furtunoase, în schimb a acumulat experiența necesară pentru perioadele ulterioare.

Revine din misiunea diplomatică deja în funcția de director al Direcției Generale Europa și America de Nord. Experiența și abilitățile sale de negociator i-au permis ca după un an de activitate să fie delegat în calitate de consilier, iar ulterior de însărcinat cu afaceri al Ambasadei Republicii Moldova în Ungaria¹⁸.

În baza rezultatelor activității diplomatice, V. Țvircun este numit Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Turcia¹⁹. În același timp, i-a fost încredințată reprezentarea statului nostru în alte opt state arabe: Statul Qatar, Republica Libaneză, Sultanatul Oman, Regatul Arabia Saudită, Egipt etc.²⁰

A încheiat un colectiv unit de profesioniști, ceea ce i-a permis să desfășoare o activitate deosebit de rodnică în promovarea intereselor Republicii Moldova în țara de reședință.

Activitatea diplomatică a contribuit la consolidarea relațiilor dintre școala superioară și cercurile academice ale Republicii Moldova cu cele din Turcia. Cu aportul direct al dlui V. Țvircun au fost organizate întâlniri și discuții ale istoricilor din ambele state, au fost desfășurate conferințe științifice la Istanbul și Ankara²¹.

Totodată, au fost inițiate și promovate diferite proiecte de susținere materială a învățământului superior din Republica Moldova. Una din instituțiile beneficiare a fost și UPS „Ion Creangă” din Chișinău. Fiind în misiune diplomatică, a inițiat tratative cu Patriarhia din Constantinopol despre construcția unei școli în Republica Moldova. Cu susținerea financiară a comunității grecești și a Fundației „Oecumenica” a Patriarhiei Ortodoxe din Constan-

¹⁷ Ibidem, p. 82.

¹⁸ Interviu cu V. Țvircun, 1 noiembrie 2019.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ Interviu cu V. Țvircun, 1 noiembrie 2019.

tinopol, în luna noiembrie 2006 a început construcția Liceului Teoretic „Elada” din satul Măcărești, r-nul Ungheni²².

Calitățile sale de organizator și manager, succesele în domeniul diplomației au determinat autoritățile statului să-l propună la funcția de Ministru al educației, tineretului și sportului al Republicii Moldova, având în vedere formarea sa în domeniul educațional.

Astfel, în luna aprilie 2005, este desemnat Ministru al educației, tineretului și sportului în Guvernul Tarlev²³. Fiind plecat de 12 ani din domeniu, s-a implicat plener în soluționarea celor mai stringente probleme. Printre realizările ministerului menționăm:

- Implementarea Programului Național „SALT”, ce consta în asigurarea instituțiilor preuniversitare cu clase de calculatoare cu conectare la rețeaua de internet, realizat către finele anului 2007²⁴;
- Digitalizarea și introducerea în Registrul de Stat a certificatelor de absolvire a instituțiilor de învățământ;
- Redresarea situației în sistemul învățământului profesional-tehnic, când școlilor li s-a livrat material didactic și utilaj performant, elevilor li s-a majorat bursa, iar cinci zile din săptămână li s-a asigurat alimentație gratuită. Două școli profesional-tehnice, din Bălți și Cahul, s-au transformat în școli profesionale-licee ca proiect pilot²⁵.
- În anii 2006–2007, cu susținerea financiară a Băncii Mondiale, au fost realizate alte două proiecte: „Învățământul de calitate în școlile rurale” (10 mil. \$) și „Învățământul preșcolar în mediul rural” (13 mil. \$). Compania elvețiană, învingătoarea licitației, a dotat 1 300 de gimnazii cu materiale didactice, inventar sportiv, cabinete de fizică și chimie²⁶. În cadrul celui de-al doilea proiect au fost reparate sau renovate peste 100 de grădinițe din mediul rural.
- În perioada respectivă a fost elaborat și prezentat spre discuție mediului didactic și academic Proiectul Legii Învățământului.
- S-a elaborat și a fost aprobată Concepția Națională a Dezvoltării Sportului și Culturii Fizice.

În scurt timp au început să apară și primele realizări. La 9 decembrie 2007 a fost inaugurat noul edificiu al Liceului Teoretic „Elada” din satul Măcărești, r-nul Ungheni, prezent fiind și Ministrul învățământului Republicii Elene.

De asemenea, în perioada aflării dlui V. Țvircun la cârma ministerului, au fost construite și date în exploatare blocurile de studii ale Universității de Stat

²² Ibidem.

²³ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 62-64, Decret privind numirea Guvernului (nr. 11-IV, 19 aprilie 2005).

²⁴ Interviu cu V. Țvircun, 1 noiembrie 2019.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

din Moldova (Facultatea de Drept), Universității de Educație Fizică și Sport din Moldova, precum și Universitatea din Comrat²⁷.

Pentru a atrage absolvenții universităților și colegiilor cu profil pedagogic în instituțiile de învățământ preuniversitar rurale, s-a propus: a le acorda acestora o indemnizație de 30 000 de lei și respectiv 20 000 de lei, loc de trai gratuit și achitarea serviciilor comunale de către administrația locală.

S-a muncit mult la sporirea imaginii și prestigiului pedagogului, la îmbunătățirea situației materiale, prin majorarea anuală a salariului. Începând cu 2007 s-a organizat concursul republican „Pedagogul anului”. Inițial, cu un premiu de 10 000 de lei pentru învingători, iar din anul 2008 suma fiind majorată până la 50 000 de lei.

Pentru evidențierea profesorilor de succes în plan profesional a fost instituită distincția departamentală – medalia „Alexei Mateevici”.

Expirarea mandatului de ministru l-a determinat, la chemarea sufletului, să revină la activitatea didactică. A fost angajat la Facultatea de Istorie și Geografie a UPS „Ion Creangă” din Chișinău, prezentând studenților de la ciclul I și II cursul universitar „Civilizație europeană”.

V. Țvircun împreună cu colegii de la Facultatea de Istorie și Geografie Au. Tverdohle, V. Ursu și absolvenții programului de master *Patrimoniu istoric și turism cultural*, promoția 2019. Foto din arhiva facultății.

Luând în considerare abilitățile sale de manager și munca insistentă în domeniul cercetării, în ianuarie 2009 i s-a încredințat formarea și administrarea Institutului Integrări Europene și Științelor Politice în cadrul AȘM, fiind în fruntea lui până în iulie 2010.

²⁷ Ibidem.

Dorința de revenire la munca diplomatică l-a determinat de a participa la concursul internațional pentru suplinirea postului vacant de Secretar General al Secretariatului internațional permanent al Organizației de Cooperare economică ale statelor riverane Mării Negre, pe care l-a câștigat. În perioada 2012–2015 se află la Istanbul, administrând această organizație. Fiind la cârma structurii date, a susținut substanțial învățământul superior al Republicii Moldova: Universitatea Tehnică din Moldova a realizat un proiect de 50 000 de euro; Universitatea Academiei de Științe din Moldova (actuala „Dimitrie Cantemir”) un grant de 5 000 de euro; Academia de Studii Economice din Moldova pentru organizarea în comun cu OCEMN a Conferinței Internaționale „Necesitățile economice a țărilor riverane Mării Negre și pregătirea cadrelor profesionale” a obținut 15 000 de euro.²⁸

Menționăm că pentru prima dată în capitala Republicii Moldova s-a produs un eveniment științifico-practic sub auspiciul Secretarului General al ONU, Pankemooon.

Revenit acasă își consacră timpul muncii de manager și cercetător, fiind angajat la AȘM în funcția de academician-coordonator al Secției Științe Umanistice și Arte. Această funcție a deținut-o până în noiembrie 2018, când prin ordinul Ministrului Afacerilor Externe și Integrării Europene a fost numit în funcția de director al Institutului Diplomatic, o structură nou-creată pe lângă minister.

Aflându-se la munca diplomatică și în alte funcții administrative, în permanență a continuat munca de cercetare în domeniul istoriei Moldovei și al celei universale și al pedagogiei generale. Munca asiduă, tenace, în scurt timp l-a dus la rezultatul multășteptat. După susținerea tezei de doctor în anul 1988, menționată anterior, în anul 2013 va susține teza de doctor habilitat în pedagogie cu tema „Valorificarea criteriului istoricității în pedagogie”, iar în anul 2019 cea de doctor habilitat în istorie cu tema „Viața și activitatea lui Dimitrie Cantemir (probleme controversate)”.

²⁸ Interviu cu V. Țvircun, 1 noiembrie 2019.

Analizând materialele acumulate în arhivele din Turcia, România, Federația Rusă, grație mării sale capacități de muncă, V. Țvircun până în prezent a publicat peste 300 de lucrări științifice, dintre care 23 monografii, participând la peste 180 de congrese, conferințe și alte foruri internaționale, în mai mult de 20 de state ale lumii, mai frecvente fiind participările în România, Turcia, Federația Rusă, Bulgaria, Serbia, SUA. Vom prezenta mai jos cele mai valoroase și mai recente publicații:

1. V. Țvircun - Monumentele relațiilor istorice moldo-ruse pe teritoriul Moldovei, Chișinău, 2019.
2. V. Țvircun - Toma Cantacuzino - ostaș și demnitar, Chișinău, 2015.
3. Ad Honorem V. Țvircun - Dialogul civilizațiilor. Interferențe istorice și culturale. Culegere de articole, Chișinău 2015.
4. V. Țvircun - O viață în lumina credinței, Chișinău, 2014.
5. V. Țvircun - Pe urmele trecutului. Culegere de articole, Chișinău, 2013.
6. В. Цвиркун - Под сенью двух держав. История жизни и деятельности Дмитрия Кантемира в Турции и России, Кишинёв, 2013.
7. V. Țvircun - Valorificarea criteriului istoricității în pedagogie, Chișinău, 2012
8. В. Цвиркун - Димитрий Кантемир. Страницы жизни в письмах и документах, Санкт-Петербург, 2010.
9. V. Țvircun - Viața și destinul lui Dimitrie Cantemir, Chișinău, 2011.
10. V. Țvircun - File din Istoria vieții și activității politice a lui Dimitrie Cantemir, Chișinău, 2009.
11. В. Цвиркун - Эпистолярное наследие Дмитрия Кантемира. Жизни и судьба в письмах и бумагах, Кишинёв, 2008.

Este de menționat că domnul V. Țvircun este un enoriaș ortodox consacrat, fiind ctitor al multor biserici și mănăstiri. În ultimii cinci ani face parte din delegația Republicii Moldova pentru aducerea Focului Haric din Ierusalim.

Lansarea publică a studiului monografic „Monumentele relațiilor istorice moldo-ruse pe teritoriul Moldovei”, Chișinău, 12 noiembrie 2019. De la stânga la dreapta: Ion Stăvilă - Ambasador cu misiuni speciale MAEIE; Vadim Cheibaș - Prot. Mitr., secretarul Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove; Corneliu Popovici - Ministrul Educației, Culturii și Cercetării; Victor Țvircun - Directorul Institutului Relații Internaționale, MAEIE, PS Ioan Moșneguță - Episcop de Soroca, Ion Ștefăniță - Director general al Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor; Aureli Tverdohle - prodecan al Facultății Filologie și Istorie.

Activitatea sa prodigioasă a fost apreciată de instituțiile statului, Biserica Ortodoxă și alte instituții naționale și internaționale. Prezentăm cele mai de seamă distincții, titluri științifice și onorifice cu care a fost distins V. Țvircun.

Titluri științifice, titluri onorifice:

- Cetățean de Onoare al orașului Kars, Republica Turcia, 2005;
- Cetățean de Onoare al Gagauz Eri, 2006;
- Omul anului – distincția „Europa Liberă”, Praga, Republica Cehă, 2006;
- Membru titular al Academiei de Științe Pedagogice și Sociale, Federația Rusă, 2006;
- Membru titular al Academiei Internaționale a Școlii Superioare, Federația Rusă, 2007;
- Doctor Honoris Causa al Universității din or. Seul, Coreea de Sud, 2007;
- Doctor Honoris Causa al Universității Sociale de Stat din Federația Rusă, 2012;

- Membru de onoare al Academiei Internaționale a Științelor Educaționale, Moscova, 2014;
- Doctor Honoris Causa al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, 2015;
- Doctor Honoris Causa al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, 2016.

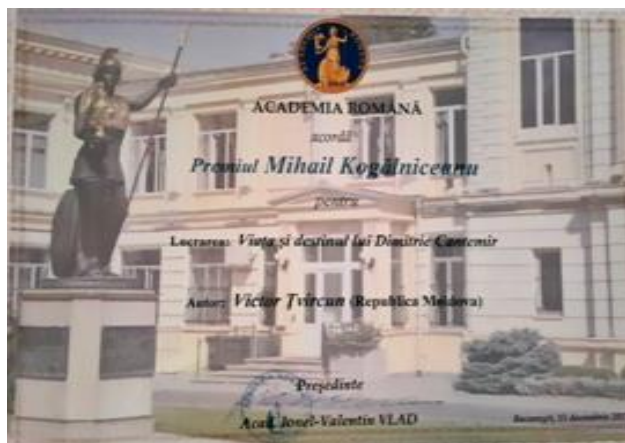
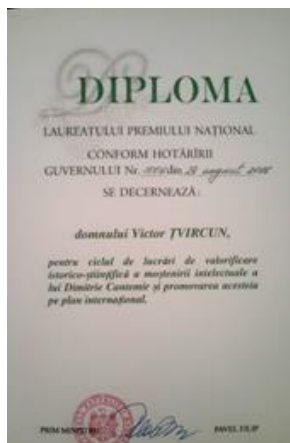
V. Țvircun felicitat de colegii de la Academia de Științe a Moldovei pentru acordarea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, 2016. De la stânga la dreapta: A. Eșanu, V. Eșanu, V. Țvircun, I. Tighineanu, Gh. Mustea, V. Ghilaș, D. Dragnev, Gh. Rusnac.

Decorații, mențiuni:

- Ordinul Republicii, 2018;
- Ordinul de Onoare, 2012;
- Ordinul „Gloria Muncii”, 2005;
- Ordinul Sf. Cneaz Vladimir, gr. III. Patriarhia Moscovei și întregii Rusii, 2005;
- Ordinul Sf. cuv. Serghii Radonej, gr. III. Patriarhia Moscovei și întregii Rusii, 2007;
- Ordinul Sf. Cneaz Daniil Moskovskii, gr. III. Patriarhia Moscovei și întregii Rusiei, 2008;
- Ordinul Sf. Cneaz Dmitri Donskoi, gr. III. Patriarhia Moscovei și întregii Rusii, 2009;

- Ordinul Mitropoliei Chișinăului și întregii Moldove, 2015;
- Ordinul Recunoștinței, Mitropolia Chișinăului și întregii Moldove, 2010;
- Ordinul Sf. Ștefan cel Mare, gr. II, Mitropolia Chișinăului și întregii Moldove, 2005;
- Ordinul cuv. Paisie Velicicovschi, gr. I, Mitropolia Chișinăului și întregii Moldove, 2008;
- Ordinul Europei unite, 2007;
- Ordinul Socrate, 2006;
- Diploma Guvernului Republicii Moldova de gr. I, 2008;
- Diploma de Recunoștința a AȘM, 2010;
- Medalia de aur „Suleiman Demirel”, Republica Turcia, 2005;
- Medalia „Alexei Mateevici”, 2008;
- Medalia de aur a Academiei Elene, 2014;
- Medalia „Dimitrie Cantemir” a AȘM, 2016;
- Premiul Național al Republicii Moldova, 2016;

- Premiul „Mihail Kogălniceanu” al Academiei Române, 2017;
- Medalia „Ion Creangă”, UPS, 2016;
- Medalia „В. СЛАСТЕНИН”, Academia Internațională a Științelor Educației, Federația Rusă;
- Medalia „Nicolae Milescu Spătaru” a AȘM, 2018 și altele.

Pentru întreaga familie Țvircun realizările sale sunt un temei de mândrie deosebită, chiar dacă părinții – Țvircun Ivan și Țvircun Ana – n-au reușit să se bucure de succesul de astăzi, din Lumea celor Drepti ei sunt deosebit de mândri pentru realizările fiului lor.

În același context aș menționa că succesul nu ar fi fost atât de important și vizibil dacă domnul V. Țvircun nu ar avea un scut de nădejde în familia sa, în mod special, în soția Lilia Țvircun, care s-a consacrat succeselor soțului și copiilor, Alexandra și Anton.